

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА
МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

ДИПЛОМНА РОБОТА

**ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В
ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ В
КОЛЕДЖАХ**

**Спеціальність «014 Середня освіта (Мова і література(англійська))»
ОС – магістр**

Виконавець: Тереля Т. М.
студентка 2- курсу групи СО (МЛ)-2м з

(підпис)

Науковий керівник:
ст. викл. Варга Л. І.

(підпис)

Робота допускається до захисту:
Зав. кафедрою:
д. пед. наук, проф. Теличко Н.В.

(підпис)

«___» _____ 2020 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	2
ВСТУП.....	5
Розділ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ В КОЛЕДЖАХ.....	8
1.1. Визначеність поняття «діалогічне мовлення» у сучасній науковій літературі та його психолінгвістичні особливості.....	9
1.2. Педагогічні умови та сучасні методики організації навчального матеріалу для учнів коледжів.....	16
1.3. Лінгвостилістична характеристика англійського діалогічного мовлення.....	21
Висновки до першого розділу.....	25
Розділ 2. НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ ФАХІВЦІВ З ТУРИЗМУ В КОЛЕДЖАХ	26
2.1. Методичні принципи та методи організації процесу навчання англійського діалогічного мовлення учнів коледжів.....	26
2.2. Лінгводидактична модель процесу навчання англійського діалогічного мовлення учнів коледжів	33
2.3. Методичні рекомендації щодо навчання англійського діалогічного мовлення учнів коледжів.....	38
2.4. Комплекс вправ з навчання англійського діалогічного мовлення учнів коледжів	41
Висновки до другого розділу... ..	48
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	57
АНОТАЦІЯ.....	66
SUMMARY	68

ВСТУП

Сучасне суспільство відчуває гостру потребу у фахівцях різних галузей господарства, які мають достатній рівень володіння іноземною мовою і здатні вільно користуватися нею для обміну інформацією, встановлювати професійні контакти, досягати взаєморозуміння у діалозі культур сучасного світу. На світанку третього тисячоліття з відкриттям кордонів, глобалізацією обмінів, надзвичайним підйомом розвитку засобів комунікації, передачею більш конкурентоспроможної інформації збільшилась необхідність знати та використовувати іноземні мови.

Це є фундаментом професійного та культурного рівня громадянина майбутнього. Інформативному суспільству потрібна особистість, здатна на швидку перебудову свого мислення, а не до репродуктивного відтворення накопиченої інформації, людина, здатна швидко знайти необхідну інформацію та, що ще більш цінне – вміти швидко використовувати її. А де, як не в старших класах закладаються навички до вмілого використання нової інформації, яка, виходячи з процесів глобалізації, часто представлена на іноземній мові, тому актуальність теми даного наукового дослідження не викликає сумніву.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю реалізації завдань, визначених Національною стратегією розвитку освіти України на 2012-2021 рр., Концепцією профільного навчання у коледжах, Указом Президента України «Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді».

Вітчизняні вчені зробили значний внесок у розвиток умінь іншомовного усного мовлення, зокрема діалогічного, учнів різних вікових груп і студентів різних спеціальностей. Так, методологічні засади навчання іншомовного діалогічного мовлення розроблялися лінгводидактами О. Заболотською, Р. Мартиною, С. Ніколаєвою, Ю. Пассовим, В. Плахотником, Г. Роговою, В. Скалкіним, Н. Склярєнко, О. Тарнопольським та ін. Різні аспекти

діалогічного мовлення вивчалися філософами (Г. Батищев, М. Бахтін, В. Біблер, М. Бубер, В. Малахов та ін.), які визначали структуру, зміст і функції діалогу в спілкуванні; психологами і психолінгвістами (Б. Ананьєв, Л. Виготський, І. Зимня, М. Жинкін, О. Леонтєв, Ю. Пассов та ін.), у працях яких досліджувалися особливості діалогічного мовлення; лінгводидактами (С. Ніколаєва, Г. Рогова, В. Скалкін, Н. Складенко, Л. Якубинський), які виявили структурно-синтаксичні й функціональні ознаки діалогічного мовлення.

Актуальність дослідження визначається наступними факторами:

1) на сучасних етапах дослідження методів викладання іноземної мови питання навчання англійської мовної компетентності в діалогічному мовленні набуває все більшого значення та заслуговує на подальше ґрунтовне дослідження;

2) не дивлячись на вагомий внесок лінгвістів-педагогів до питання розвитку комунікативних навичок, залишаються невирішеними проблеми, що стосуються розвитку та вдосконалення навичок діалогічного мовлення в коледжах. Проте, не було враховано процес профільного оволодіння англійською мовою в її діалогічній формі спілкування і відсутність теоретичних засад і практичних рекомендацій щодо їх реалізації в коледжах.

Об'єкт дослідження – англійськомовна мовленнєво-комунікативна діяльність майбутніх фахівців з туризму в коледжах.

Предметом дослідження є навчання англійської мовної компетентності в діалогічному мовленні фахівців з туризму в коледжах.

Мета дослідження – теоретичне обґрунтування та розробка педагогічних умов, що забезпечують ефективність навчання англійського діалогічного мовлення фахівців з туризму в коледжах.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **основні завдання**:

1. Визначити наукову сутність поняття «діалогічне мовлення» та його психолінгвістичні особливості.

2. Розглянути педагогічні умови та методики організації навчання за наявними підручниками учнів коледжів.

3. Виявити лінгвостилістичні особливості англійського діалогічного мовлення з урахуванням тематики, що вивчається.

4. Визначити методичні принципи та методи навчання англійського діалогічного мовлення фахівців з туризму.

5. Проаналізувати лінгводидактичну модель навчання англійського діалогічного мовлення старшокласників профільної школи.

6. Надати методичні рекомендації та підібрати систему вправ щодо навчання англійського діалогічного мовлення фахівців з туризму в коледжах.

Матеріалом дослідження слугували програми для навчальних закладів, підручники та посібники, додаткові автентичні матеріали для навчання англійської мови.

Методи дослідження. З метою визначення понятійно-категоріального апарату, характеристики теоретичних засад навчання англійського діалогічного мовлення фахівців з туризму в коледжах, виявлення лінгвостилістичних особливостей англійського діалогічного мовлення використано методи аналізу, узагальнення і систематизації психолого-педагогічних, лінгвістичних та методичних досліджень, нормативних документів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- актуалізовано теоретико-методологічні основи навчання англійського діалогічного мовлення фахівців з туризму в коледжах;
- спроектовано лінгводидактичну модель процесу навчання англійського діалогічного мовлення фахівців з туризму.

Практична цінність дослідження впливає з того, що надано методичні рекомендації та розроблено систему вправ щодо навчання англійського діалогічного мовлення фахівців з туризму в умовах профільного навчання. Ці матеріали можуть бути використані у процесі навчання англійської мови учнів старшої школи, при написанні курсових, бакалаврських і дипломних робіт, а

також при читанні курсу “Методика викладання англійської мови в середній загальноосвітній школі”.

Структура і обсяг дипломної роботи. Робота складається із переліку умовних скорочень, вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і 5 додатків. Основний текст роботи викладено на 52 сторінках. Роботу ілюстровано 3 таблицями, які займають 3 сторінки основного тексту. Список використаних джерел містить 47 найменувань і розміщений на 4 сторінках. Додатки викладено на 9 сторінках.

У першому розділі розглядаються теоретико-методологічні основи навчання англійського діалогічного мовлення фахівців з туризму в коледжах;

У другому розділі спроектовано лінгводидактичну модель процесу навчання англійського діалогічного мовлення учнів в умовах профільного навчання в коледжах та розроблено комплекс вправ з методичними рекомендаціями.

ВИСНОВКИ

У роботі досліджено теоретико-методологічні основи навчання англійського діалогічного мовлення учнів в умовах профільного навчання. На основі проведеного аналізу можна дійти таких висновків.

Діалогічне мовлення – один із важливих видів мовленнєвої діяльності на уроках іноземної мови, спрямований на формування в учнів комунікативної компетенції. Діалог розглядається як основна форма мовленнєвої комунікації, комунікативна взаємодія двох людей, продукт і результат діалогізування як процесу обміну інформацією.

Проаналізовано методи навчання англійського діалогічного мовлення учнів коледжів у педагогічній теорії і практиці та встановлено їх резервні можливості для навчання обдарованих учнів.

Виявлено лінгвостилістичні особливості англійського діалогічного мовлення з урахуванням тематики (країнознавчої), що вивчається, а саме:

фонетичні в залежності від місцезнаходження, лексичні, граматичні, стилістичні. Мовлення – емоційно-збарвлене; відрізняється мимовільністю, реактивністю, смисловою і ситуативною взаємозалежністю реплік. Розумові здібності учнів дозволяють акумулювати в їх діалогічному мовленні практично усі його лінгвістичні особливості.

Для навчання англійського діалогічного мовлення учнів в умовах профільного навчання доцільна реалізація таких методичних принципів: комунікативний, когнітивний, соціокультурний, інтегративний, принцип єдності вивчення мови й мовлення, принцип зіставлення й диференціації мовних одиниць у процесі мовленнєвого вибору; а також частково методичних принципів: текстоцентричний, принцип ситуативності, принцип мотивованості, принцип конвенціональності, принцип адресності (спрямованості).

Усі ці принципи в різних методах навчання іноземної мови реалізуються по-різному. Найбільш доцільними для впровадження в процес навчання англійського діалогічного мовлення старшокласників визначено: сугестивний, комунікативний, ситуативно-комунікативний методи, метод активізації резервних можливостей особистості, метод синектики, груповий метод, метод проєктів, інтерактивні методи навчання. Враховувано психологічні механізми сприйняття, осмислення, запам'ятовування і застосування англійського матеріалу в процес навчання старших учнів, а також умови навчання у профільній школі.

Відповідно до теоретичних засад було досліджено лінгводидактичну модель процесу навчання англійського діалогічного мовлення старшокласників профільної школи, що обіймала три етапи: лінгвокомунікативний, ситуативно-комунікативний, інтегрований.

Навчання англійського діалогічного мовлення старшокласників забезпечується виконанням системи вправ відповідної до суті кожного етапу. Система вправ складається з трьох груп: мовні вправи, що сприяють надбанню лексико-граматичних знань і формуванню лексико-граматичних навичок учнів; вправи на основі: тематичних ситуацій; емоціогенних ситуацій; обставин, що

раптово виникли; інтегровані творчі вправи на основі: обов'язкового змісту освітнього курсу, додаткового змісту освітнього курсу, аналізу всього змісту освітнього курсу

При відборі навчального матеріалу для комплексу вправ було враховано такі критерії: 1) поступове цілеспрямоване ускладнення завдань з урахуванням опорних знань і набутих старшокласниками вмій і навичок; 2) рівномірне чергування різновидів вправ (від простих до складних); 3) навчально-методична доцільність використання текстів країнознавчого характеру у створенні діалогів; 4) комунікативна значущість тексту; 5) розвиток кожного наступного мовленнєвого вміння на новому і раніше вивченому мовному матеріалі.

Навчання діалогічного мовлення старшокласників профільних шкіл створює усі умови для реалізації основних цілей навчання діалогічного мовлення, зазначених у загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти: учень є активним учасником навчального процесу, він самостійно планує та вирішує всі навчальні завдання, здатен оцінити отримані знання та застосовувати їх практично у мовленнєвому середовищі.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>